

Innspill til næringskomiteens behandling av jordbruksoppgjøret

Årets jordbruksavtale må bidra til å løfte et bærekraftig jordbruk som produserer mat samtidig som det tar vare på det biologiske mangfoldet og økosystemtjenestene det gir oss. Tap av biologisk mangfold globalt og nasjonalt er en av vår tids største utfordringer.

Norsk matsikkerhet er avhengig av en høy selvforsyningsgrad, som betyr at vi må produsere mat på norske ressurser. Det vil samtidig i stor grad være positivt for både klima og biologisk mangfold. Norske beitedyr må spise langt mindre kraftfôr og beite betraktelig mer. Kulturlandskapet må skjøttes slik at både de artsrike områdene opprettholdes, at det produserer mat til mennesker og dyr og slik at karbonet i jorda ikke slippes ut i atmosfæren. Kraftfôr inneholder importerte råvarer som legger beslag på store savanne- og regnskogsområder. Dette truer verdens biologiske mangfold, samtidig som det norske biologiske mangfoldet trues av at slåtte- og beitearealer her i landet går ut av drift. Det norske kulturlandskapet kan være rikt på biologisk mangfold som yter økosystemtjenester i og rett ved jordbruksområder.

Kulturlandskapet – fôrressurs og levested for trua arter

565 trua arter lever i kulturlandskapet. Disse står i fare for å utrykkes hvis ikke kulturlandskapet holdes i hevd. Kulturlandskapenes artsmangfold er et resultat av svært lang tids tradisjonell bruk. Det er svært viktig å ta vare på gjenværende artsrike kulturmarkstyper. Flere av kulturlandskapstypene står oppført som truet i Rødlista. Det må være mulig å ta vare på og skjøtte kulturlandskapet som del av en lønnsom landbruksnæring.

Mange av de pollinerende insektene er avhengige av kulturlandskapet for å overleve. Kulturlandskapet med sine slåttemark og naturbeitemarker er også viktige fôrressurser i en framtid med økende befolkning og muligheter for ustabile verdensmarkeder på grunn av klimaendringene. Når slåtte- og naturbeitemarker enten gror igjen eller gjødsles, mister pollinatorene levestedene sine. Det igjen vil gå ut over de delene av norsk landbruk som er avhengige av de ville pollinatorene, som kløver- og rapsprodusenter, og frukt- og bærprodusenter.

Økt bruk av kraftfôr gjør at beitebruken går ned. Dette fører direkte til at arter i kulturlandskapet dør ut. I 1999 spiste den norske melkekua 32,6 prosent kraftfôr og 17 prosent av fôret kom fra beite. I 2013 spiste i gjennomsnitt ei melkeku 43 prosent kraftfôr, mens kun litt over 9 prosent av fôret kom fra beite. Intensiveringa

av melkekua er dårlig miljøpolitikk, med tanke på både biologisk mangfold, energiforbruk og dyrevelferd. Kraftfôrbruken må derfor reduseres, gjennom å gjøre kraftfôr dyrere og gjøre det mer attraktivt å slippe dyr på beite.

SMIL og RMP er to viktige ordninger for å ta vare på det artsrike kulturlandskapet. Midlene som gis over ordningene er særdeles viktige for lokale tiltak for å redusere forurensing, ivareta biologisk mangfold og det viktige kulturlandskapet og de rødlista artene som lever der. Ordninga med utvalgte kulturlandskap er en særskilt velfungerende ordning som både miljøsektoren og landbrukssektoren er svært fornøyde med. Da ordninga ble oppretta i 2009, var intensjonen at den skulle omfatte 100 områder i hele Norge. Ordninga er viktig for å ta vare på områder med et rikt biologisk mangfold, i tillegg til kulturminner og gode jordbruksområder.

Vi mener derfor at jordbruksavtalen må sørge for at:

- Ordningen med utvalgte kulturlandskap utvides fra dagens 22 til 100 områder, med delt finansiering mellom LUF og Klima- og miljødepartementet.
- Tilskuddsordningene for dyr på beite må være differensieres slik at man får mer støtte for de første dyrene og mindre for påfølgende dyr, for å sikre en spredning i beitedyr over hele landet.
- Beitetilskudd, areal- og kulturlandskapstilskudd og investeringsstøtten til organisert beitebruk må få mer penger – alle postene må økes betraktelig.
- Tilskuddene til tradisjonelle og bevaringsverdige husdyrraser økes.
- Tilskuddene må innrettes etter arealstørrelse og ikke produksjonsstørrelse, for å sikre et spredt jordbruk som tar vare på kulturlandskapet i hele landet
- Midlene til SMIL må økes med 60 millioner og RMP med 15 millioner for å sikre det biologiske mangfoldet, hindre forurensing og ta vare på kulturlandskapet. Begge ordningene må målrettes mest mulig konkret mot viktige miljøverdier.
- Prisen for kraftfôr omfordes slik at tilskudd til kraftfôr heller går til å styrke beitebruken.
- Det kartlegges hvor mye kraftfôr norske husdyr spiser.
- Det opprettes en ny ordning med «driftsvansketilskudd i vanskelig terreng» til skjøtsel og drift av ugjødsle og upløyde områder som slåttemark, høstingsskoger og naturbeitemarker.